

The New Catalan Ensemble —*Bestiari* de Josep Carner

Palau Cambra

Dimecres, 28 d'octubre de

2020 – 20 h

Petit Palau

Amb el suport de:

ASSOCIACIÓ
ORFEO
CATALÀ

Ajuntament
de Barcelona
Institut de Cultura

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

GOBIERNO
DE ESPAÑA

MINISTERIO
DE CULTURA
Y DEPORTE

inaem
INSTITUTO NACIONAL DE
LAS ARTES ESCÉNICAS Y DE LA MÚSICA

Membre de:

EUROPEAN
CONCERT HALL
ORGANISATION

Dipòsit legal: B17634-2020

Programa

Gemma Abrié, *contrabaix i veu*

Carles Belda, *acordió i veu*

Manu Sabaté, *gralla, sac, tenora i clarinets*

Juan Aguiar, *guitarra, mandola i violí*

Carles Marigó, *teclats i efectes*

David Domínguez, *percussions*

Josep Pedrals, *recitador*

The New Catalan Ensemble

Joan Diaz (1967)

Bestiari de Josep Carner

1. El gall veí
2. Les formigues
3. El cargol
4. El drac
5. El gat
6. El colom
7. Un altre esquirol
8. Dita d'un liró
9. Metamorfosi de l'eruga
10. La lluernia
11. El llimac
12. Les abelles
13. La puça
14. La fura
15. L'òliba
16. El grill
17. El passerell
18. La garsa
19. La mosca
20. El fènix
21. Diu la papallona
22. L'estornell

Durada aproximada del concert: 65 minuts, sense pausa

#celebracions #patrimonicatalà #palaucambra

Comentari

***El Bestiari* de Josep Carner: humà, massa humà**

Els bestiaris –reculls o sèries de poemes protagonitzats per animals– són gairebé un gènere literari en ells mateixos, practicats per poetes de totes les cultures i tradicions des de l'antiguitat fins als nostres dies. Els bestiaris connecten fàcilment amb els paràmetres de la fàula, l'al·legoria i la poesia satírica, i també amb les tradicions de la poesia popular i de la infantil, i una mica de tot això és el que trobem als bestiaris moderns més importants escrits per autors catalans, com Pere Quart o Mercè Rodoreda. O, és clar, Josep Carner.

El Bestiari de Josep Carner va ser publicat l'any 1964, i això vol dir que no forma part del volum *Poesia*, del 1957, en què Carner va reunir tota la seva obra poètica, revisada i en molts casos reescrita de dalt a baix, o en percentatges molt importants. Després d'aquesta edició que ell mateix va donar per definitiva, va publicar tres llibres més (els altres dos són *Museu zoològic*, del 1963, que ve a ser un predecessor o un nucli germinal del *Bestiari*, i *El tomb de l'any*, que se sol considerar un afegit a l'obra completa aplegada a *Poesia*), que arrossegueu el llast de ser considerats títols menors dins l'obra de l'autor, només pel fet de ser cronològicament posteriors al volum del 1957. Però no hi ha cap motiu per pensar que això sigui cert, començant per l'evidència que el mateix Carner mai s'hi va referir en aquests termes.

Tant *Museu zoològic* com el *Bestiari* van ser fruit de la col·laboració del poeta amb el gravador i pintor terrassenc Jaume Pla, que va crear el segell editorial Rosa Vera per publicar llibres de bibliòfil a partir d'obres escrites per autors que admirava, il·lustrats per ell mateix. *Museu zoològic* és un llibre breu i d'intenció satírica, amb vint-i-quatre poemes breus, d'estil epigramàtic, que parteixen dels referents animals per fer burla sobre qüestions polítiques o socials. El *Bestiari*, per contra, és un llibre molt més extens, format per cent cinquanta-quatre poemes, cadascun protagonitzat per un animal diferent. Els títols, que sempre al·ludeixen a l'animal tractat a cada poema, estan ordenats alfabèticament, i la intenció ja no és tan satírica com lúdica, una vena per altra banda recurrent dins l'obra poètica de Josep Carner. De fet, pel seu caràcter juganer (els jocs amb la mateixa llengua, com era habitual en l'autor, o amb recursos retòrics com la rima o l'al·literació) és fàcil trobar paral·lelismes entre el *Bestiari* i altres llibres de Carner anteriors o molt anteriors, com *Arbres*, de l'any 1953, o el primerenc *Els fruits saborosos*, publicat el 1906, en què els poemes estaven dedicats, en efecte, als arbres i a les fruites. Els animals que apareixen al *Bestiari* es caracteritzen per la seva familiaritat i proximitat (n'hi ha que pertanyen a geografies més allunyades, però que tanmateix són ben coneguts de tothom, com el lloro, l'hipopòtam o el pingüí), tret de dos que no són reals: el drac – que és central dins l'imaginari popular català i universal – i el fènix, que prové de la mitologia clàssica. La inclusió dins el catàleg d'aquestes dues bèsties fantàstiques accentua encara més el to rialler i la voluntat lúdica del recull. Ara bé, això no és tot.

Com és fàcil d'entendre, a banda de tots els ja exposats, un dels objectius que sovint persegueixen els bestiaris és, precisament, parlar dels humans. És a dir, servir-se dels animals com a metàfores o correlats objectius de conflictes, tipus, sentiments, reflexions o comportaments inequívocament humans. Al seu *Bestiari*, Josep Carner fa això en alguns poemes, però en d'altres, la majoria, va una passa més enllà: convida els lectors (els infants, però també els adults) a observar els animals, perquè observar-los és una manera d'aprofundir en la seva pròpia humanitat. D'aquí el títol del present escrit, manllevat del llibre *Humà, massa humà* de Nietzsche: ja soc conscient que el nietzscheà diguem-ne canònic de la literatura catalana és Joan Maragall, però tal vegada Carner no n'estigui tan lluny, en certs aspectes, com alguns volen creure.

Al meu modest entendre, els millors poemes de Carner –que es complau en una altra part de la seva obra a exercir de poeta urbà i galant– són aquells que es deturen en la contemplació de la natura, per trobar-hi el transcendent. És en la natura –que per una banda és realitat tangible i rotunda, mentre que per l'altra és misteri constantment renovat– que l'humà té el màxim exponent d'allò que és fora d'ell mateix (això és el que significa *transcendència*) i troba una infinitud de maneres d'aproximar-s'hi per intentar comprendre-ho, just un pas abans de la religió (que és l'intent, com ens indica l'etimologia llatina *religare*, de rel·ligar allò que és d'un amb allò que és de l'altre, el que és immediat amb el que és ideal, el que és perceptible pels sentits i per la raó amb el que només ho és per la intuïció, la imaginació i la fantasia, que són altres formes de la intel·ligència). Per l'animalitat, doncs, Carner va cap a la humanitat: per la curiositat orientada envers els animals (considerats en ells mateixos, i no tant en aquells moments en què accidentalment se'ns puguin assemblejar) ens anima a aprofundir en el coneixement de la pròpia naturalesa i del misteri que l'envolta.

A la vegada, en servir-se del to juganer que abans hem apuntat, i de l'ofici de l'estilista, converteix el seu *Bestiari* en un llibre especialment indicat per iniciar els infants no tan sols en la lectura de poesia, sinó també en un àmbit del pensament que mai no és massa d'hora per començar a exercir (ni massa tard: insistesc que el lector adult també hi és convidat). En tot cas, si algú s'hi resisteix, té aquest magnífic projecte musical i pedagògic que aquí s'afegeix als versos de Carner, per entrar-hi per una porta ben gran i d'una bellesa captivadora. Fora una descortesia de part meva descuidar-me d'agrair als seus responsables que hagin volgut que hi posés aquestes paraules introductòries. Segurament a algú l'haurà sorprès que un que s'ha expressat com a detractor d'un poeta en valori després les bondats, com és aquí el cas. Els respondria només que la sintonia –o la manca de sintonia– que un lector mantingui amb l'obra d'un escriptor (allò que Goethe anomenava “les afinitats electives”) no és, o no hauria de ser, obstacle per reconèixer-ne al mateix temps els valors objectius. I la poesia de Josep Carner és, objectivament, un valor indiscutible de la literatura catalana del segle XX –i alguns, què hi farem, encara trobaran que faig curt.

Sebastià Alzamora, *poeta*

Un bestiari daimònic

Els bestiaris han constituït un *locus* habitual en la majoria de civilitzacions humanes. Des de les ancestrals representacions pictòriques de l'art rupestre prehistòric fins al conegut zodíac xinès i els seus dotze animals, sembla clar que la humanitat i el seu inconscient col·lectiu han vist en els animals i les bèsties alguna cosa més que una colla d'éssers vius amb els quals convivim en el conjunt de l'ecosistema natural.

Va haver-hi un temps, així, en què la representació d'un animal a la paret de la cova era una manera de poder-se apropiat l'animal gràcies a la inserció d'aquest home en una dimensió màgica i/o ritual. Amb els anys, els animals ja no només s'han relacionat amb l'esmentada dimensió, sinó que també han estat font per a un coneixement millor de les virtuts i els defectes dels homes i dones com, així, ho avalen els coneguts bestiaris medievals o d'altres de més contemporanis, com ara l'escollit en aquest projecte: el *Bestiari* (1964) de Josep Carner.

En apropar-nos al *Bestiari* del compositor Joan Díaz, ràpidament, però, hem de ser conscients que som davant d'una proposta que transcendeix plenament la simple voluntat de posar només música a una selecció de poemes del conegut recull de Carner. Ja sigui amb l'ús d'instruments tradicionals catalans, però també per la concepció del projecte en una clara dimensió multidisciplinària, aquest *Bestiari* no només ens convida a escoltar musicalment uns poemes de l'anomenat “príncep dels poetes”, sinó que som convidats a alguna cosa més.

Aquesta alguna cosa més consisteix a ser capaços de superar, en el transcurs de l'audició, la visió literal i gasiva que tenim, en l'actualitat, del món i dels seus éssers vius. És molt possible que fos com a conseqüència del triomf de la Raó Objectiva i Universal característica de la Il·lustració quan, a Occident, vam començar a veure el món tan sols d'aquesta manera literal i, així, vam exigir que els animals tinguessin una identitat i un significat. Aquests, com a resposta, van decidir no parlar mai més als homes. Només ens queden vestigis, en forma de contes i faules, que ens corroboren que, en efecte, va haver-hi un temps (¿els sona d'alguna cosa aquesta expressió?) en què els animals es comunicaven directament amb els humans i dialogaven.

Ara tot això ens sembla com, a molt estirar, quelcom que hem de relacionar amb la mitologia i, així, en lloc de respondre amb un igual –és a dir, integrant a través de la imaginació, la perplexitat que sorgeix de la imatge dels animals parlant amb els humans–, acostumem a cridar a un científic perquè aquest ens doni algun tipus d'explicació a través del prisma d'allò estrictament lògic, mental i racional.

L'esmentada crida al científic no fa res més que eixamplar la visió literal i ens tranquil·litza amb explicacions del tipus, possiblement, que cal comprendre-ho com un estat alterat de consciència o amb “perquè” encara més difícils d'entendre. Però també, així, perdem l'oportunitat d'acostar-nos a una visió més profunda de l'ordre de les coses.

La música, com molt bé ens va ensenyar el musicòleg Marius Schneider (1903-1982), mitològicament, ha estat d'allò més connectada amb el món dels animals i, sense anar més lluny, ocells, felins o cérvols han inspirat llenguatges musicals que van servir als humans, en algun moment, per poder endinsar-se en una realitat més oculta i que, habitualment, s'amaga d'allò més pel soroll mediàtic i de les xarxes socials tan habitual dels nostres dies i que ens fa estar tan sols només dins allò “real” i “vertader”.

D'entre la gran constel·lació de cultures musicals que constitueixen el paisatge sonor dels nostres dies, si n'hi ha una que ha pogut preservar uns timbres i colors sonors propers a les sonoritats existents en aquells mítics temps en què homes i animals es podien comunicar, aquesta és la música folklòrica. Etimològicament, de l'anglès, *folklore* no vol dir més que coneixement i saber del poble. Un saber que roman en l'inconscient col·lectiu, en forma d'arquetips i que es manifesta en rondalles, proverbis, supersticions i, és clar, en música.

Com bé sabem, en massa ocasions la música folklòrica ha viscut en un territori isolat, força al marge de la resta de cultures musicals. Ja fa uns anys, però, que el compositor Joan Díaz mostra una voluntat expressiva que té com a base una aposta natural i gens forçada pel diàleg entre cultures musicals com, així, ho està demostrant amb el projecte NewCat amb el qual es proposa difondre el so dels instruments de la nostra tradició musical, ja siguin o no de cobla, tot portant-los a territoris sonors que no són estrictament els propis de la cultura musical tradicional i fent-los dialogar, per exemple, amb altres instruments, anomenem-los més universals, com ara el violí, així com instrumentant-los amb altres llenguatges musicals.

No és aquesta una comesa que sigui nova. Díaz, ja fa uns anys, es va atrevir a compondre una suite per a cobla, basada en poemes del gran Ausiàs March, ha fet dialogar el guitarrista flamenc Niño Josele amb la Cobla Sant Jordi i, fins i tot, ha emprat tibles i tenores per al projecte Evans amb l'ESMUC Jazz Project. A la vegada, ens ha llegat importants produccions, com *Coses que es diuen però no es fan* (2014) o el *Rèquiem per a Enrique Morente* (2017). En el cas d'aquest *Bestiari*, Díaz ha indagat per l'univers de la melodia diatònica –característica de la música tradicional catalana– per vestir vint-i-dos poemes pertanyents a l'esmentat poemari de Carner. Com, possiblement, no podia ser de cap altra manera, en aquesta indagació ha trobat en l'ús d'alguns instruments tradicionals (dolçaina, tarota, gralla, flabiol, fiscorn, tible, sac, tenora, acordió diatònic...) una via per poder portar la seva obra creativa cap als territoris sonors d'aquella realitat més profunda i real que l'ordinària batejada per Patrick Harpur com daimònica.

En aquest *Bestiari*, a part de poder gaudir d'un estol de les veus més reeixides de l'actual escena de la música contemporània popular i de la música tradicional als Països Catalans, som també convidats a desvetllar la imaginació que, en paraules del poeta visionari William Blake, és el mode principal i més important de percebre el món.

Això, en aquest moment de la història tan terriblement real, suposa una invitació ja no només a una audició musical, sinó al retrobament de la nostra autèntica condició humana com a, en definitiva, *bèsties* que som.

Oriol Pérez i Treviño, *musicòleg*

Biografies

© Montse Capdevila

The New Catalan Ensemble

El NewCat (The New Catalan Ensemble) és un *ensemble* mixt que uneix el so dels instruments solistes de la cobla catalana a l'univers sonor propi d'altres llenguatges musicals. Si bé en la seva primera producció, The New Catalan Ensemble va optar per l'aliança amb el jazz sumant el talent de la jove cantant i multiinstrumentista Andrea Motis i el saxofonista i contrabaixista Joan Chamorro, en la segona producció el NewCat articulà un projecte marcadament ètnic destinat a projectar el talent i la creativitat de músics com Manu Sabaté i Gemma Humet, entre d'altres. Amb tot, el NewCat no és únicament un projecte artístic, sinó que s'acompanya d'una acció social que està fermament compromesa amb la millora de la formació musical i la divulgació de la música tradicional. El fet de comptar amb músics polivalents, com també amb solistes de primer nivell, permet variar la càrrega harmònica, rítmica i tímbrica en cadascun dels temes. Amb la tercera producció del NewCat, aquest *Bestiari* carnerià que ha musicat el reconegut pianista i compositor Joan Díaz, la formació celebra l'Any Carner amb l'enregistrament més coral que ha fet fins ara, mitjançant el segell ADEP i la discogràfica Seed Music.

Biografies

© Carles Roche

Joan Díaz, pianista, compositor i arranjador

Nascut a Barcelona (1967), ha cursat estudis de piano, solfeig i harmonia al Conservatori Municipal de Música de Barcelona i al Taller de Músics. Ha assistit a classes magistrals de piano de Bruce Barth i Hal Garper. Va obtenir la diplomatura de grau superior expedida per l'INCANOP (1994) i el títol superior de música (convocatòria única) expedit per l'Escola Superior de Música de Catalunya (2009).

Ha col·laborat amb diversos grups i ha enregistrat amb els músics Randy Brecker, Michael Mossman, John Mosca, Robin Eubanks, Dennis Rowland, Theo Bleckmann, Chris Kase, Alan Skidmore, Jorge Rossy, Peer Wyboris, Jordi Bonell, Juan Minguía, Adam Kolker, Bob Sands, Perico Sambeat, Chris Higgins, Omer Avital, Gary Willis, Jeff Fucuzinsky, Kirk Covington, Armand Sabal-lecco, Horacio “El Negro”, Gonzalo Rubalcaba, Dick Oatts, Niño Josele...

A banda dels seus projectes vinculats al jazz (entre els quals, els impulsats amb el seu trio), és autor de bandes sonores de curtmetratges i llargmetratges per al cinema (destaca la seva estreta col·laboració amb el cineasta Cesc Gay, per al qual ha creat les bandes sonores de les pel·lícules *Hotel Room*, *Krámpack*, *En la ciudad* o *VOS*, entre d'altres) i ha apostat per la creació d'espectacles que fusionen diverses disciplines, com és el cas dels muntatges *El centre del món* i *Dalirògena* –ambdós incorporen elements audiovisuals–, *Electra* –amb la presència de la dansa contemporània– o la més recent *Gemini XI* –a l'entorn de la figura del cofundador de Dau al Set, Joan-Josep Tharrats (2018).

Premiat en cinc ocasions per l'Associació de Músics de Jazz i Música Moderna com a millor pianista i teclista, Joan Díaz va sorprendre el públic i la crítica amb el treball *We sing Bill Evans*, amb el qual va obtenir el premi de la crítica de la revista «JAÇ» (2008) i va ser finalista dels premis ARC (2009). El 20 de novembre de 2010, en el marc del 42 Voll-Damm Festival Internacional de Jazz de Barcelona, va presentar *Benestar/Peaceful*, el seu primer treball de piano sol i amb la col·laboració especial del saxofonista Perico Sambeat. Aquest àlbum (editat per Nòmada 57 i enregirat en el concert de presentació per Canal Mezzo) és, segons la crítica d'I. Ortega («Distritojazz»): “*Un àlbum íntim i recollit ple de sentiments i exquisidesa musical*”.

Discmedi va reeditar el 2011 el seu primer àlbum, *MostrebÚ* (Díaz, Mengual, Gómez), i va relançar el reconegut treball *Dalirògena* (Díaz, Robles, Pérez, Mengual, Xirgu), a més d'editar el seu projecte en quintet *We sing Wayne Shorter*. Amb aquest treball va ser finalista dels Premis Enderrock 2012 (millor disc de jazz), així com finalista de la quarta edició dels Premis de la Música Independent.

Paral·lelament, ha vist reconegut el seu treball gràcies al guardó obtingut per *Univers Evans: David Mengual Free Spirits Big Band*, del qual és l'arranjador principal. Arran de la seva col·laboració amb Niño Josele, va fer diversos concerts de trio amb Josele i el contrabaixista Pau Lligadas, entre els quals el concert inaugural del cicle de cambra del Festival Mas i Mas, al Palau de la Música Catalana, l'agost del 2013.

L'any 2013 va presentar *Live al Kursaal Theater* al costat del Niño Josele i la Cobla Sant Jordi-Ciutat de Barcelona (Discmedi/Warner, 2013). Com apunta Arion Molina sobre aquest treball: “*L'emoció de cançons com Minha em fa pensar que aquest preciós treball es convertirà en un referent de la fusió*”.

El 2014 crea The New Catalan Ensemble (NewCat), un projecte que pivota sobre la fusió del jazz i el so d'arrel tradicional; el seu primer àlbum va comptar amb la jove Andrea Motis i el saxofonista Joan Chamorro com a convidats. Joan Díaz va presentar el primer disc del NewCat el febrer del 2014 a l'Auditori de Barcelona, després de passar per l'última edició del Mercat de Música Viva de Vic i pel Festival Temporada Alta.

D'aleshores ençà, ha publicat *Cadena tròfica* (2015) amb David Mengual i Oriol Roca, presentat al Mercat de Música Viva de Vic (2016), i ha compost el *Rèquiem a Enrique Morente*, una producció del Taller de Músics estrenada el desembre del 2017 en el marc del 49 Voll-Damm Festival Internacional de Jazz de Barcelona, amb direcció de Joan Albert Amargós i una cinquantena de músics en escena, entre els quals destaquen les veus d'Arcángel, Kiki Morente, Pere Martínez i Paula Domínguez. L'any 2018 Joan Díaz va presentar el projecte educatiu *Bestiari*, a partir de textos de Josep Carner i amb vint-i-dos cançons originals cantades pels artistes Gemma Abrié, Roger Mas, Gemma Humet, Marc Parrot, Joana Gomila o Carles Belda, entre d'altres (novament sota el paraigua del NewCat).

A banda de produir els àlbums que ha liderat, també ha exercit com a productor musical dels treballs *Skyline* de Xavi Torres, *Ruralisme il·lustrat* o *Out of trad*, ambdós de Manu Sabaté o (d)ones de Les Anxovetes, entre d'altres.

Com a docent, va ser professor d'història de la música al Centre d'Estudis Montseny (1989-90), al Blue Train de Sabadell (1990-91 i 1996-97) i a l'Alois Haba (1997-98); d'improvisació i grups instrumentals a Aula 7; de piano, harmonia i combos al primer Seminari de Jazz de Saragossa, al Masterclass de Menorca (Maó); de piano i combos al Seminari Internacional de Zarautz (edicions I, III, IV i V), al 1r Seminari de Jazz organitzat pel Conservatorio d'Albacete, al Seminari organitzat per l'Escola Municipal de Música de Saragossa, al Seminari de Música Moderna i Improvisació de Monforte de Lemos (Lugo) i al Seminari Internacional de Jazz i Flamenc (2008) promogut pel Taller de Músics. Entre els anys 2002-2003 i també el curs 2005-06 va ser professor de piano i combos a Musikene (Centre Superior d'Estudis Musicals del País Basc). També fou el sotsdirector del Grau Superior de Música del Taller de Músics durant el curs 2009-10.

Actualment és professor de piano, combos, improvisació i composició a l'Escola Superior de Música de Catalunya (ESMUC) i col·laborador del Taller de Músics. També és membre del grup de compositors ESMUC Jazz Project, juntament amb Lluís Vidal, Joan Monné, Francesc Capella i Joan Sanmartí.

Textos

Aquest és un espectacle on paraula, música i imatge es mesclen amb la voluntat d'interpel·lar públics de totes les edats a través de l'audició de vint-i-dues cançons breus i originals que sumen la sonoritat dels instruments de la tradició universal als d'arrel catalana. La tercera producció del **NewCat • The New Catalan Ensemble**, novament liderat pel pianista i compositor **Joan Díaz**, commemora el cinquantenari de la mort del “príncep dels poetes”, Josep Carner. Amb *Bestiari*, **NewCat** presenta un llibre-disc de factura excel·lent (*Bestiari*, ADEP 006) que inclou el disc amb totes les cançons i els poemes recitats, un pòster i un llibre amb els vint-i-dos poemes de Carner i il·lustracions creades per a l'ocasió per exalumnes de l'Escola Massana, becats per NewCat i comissariats pel multipremiat il·lustrador **Arnal Ballester**. El format de concert d'aquest projecte és de sextet, amb Gemma Abrié i Carles Belda com a veus solistes, i amb la col·laboració especial del poeta i rapsode Josep Pedrals.

Una producció de l'ADEP (Associació per a la Divulgació, l'Ensenyament i la Promoció de la Música Catalana) i Seed Music (seedmusic.eu).

Palau Píanc Temporada 2020–21

DC 16.12.20
Valentina Lisitsa
—Dia del 250è
aniversari del naixement
de Beethoven

DL 08.02.21
Lucas & Arthur Jussen

DL 15.03.21
Grigory Sokolov

DJ 08.04.21
Sir András Schiff

DJ 15.04.21
Javier Perianes

DJ 22.04.21
Khatia Buniatishvili

DT 08.06.21
Alba Ventura
—Integral d'*Iberia*
d'Albéniz

#TriaLaTevaPerspectiva

Abonaments, itineraris d'iniciació, packs a mida i entrades ja a la venda.
Descomptes per a menors de 35 anys, grups i packs a mida d'entrades.
Més informació a www.palaumusica.cat

També et pot
interessar...

Palau Bach *Lovers*
Bernat Prat, violí
— **Bach per a violí sol**

J. S. BACH:

Partita per a violí sol núm. 3, en Mi major, BWV 1006

Partita per a violí sol núm. 2, en Re menor, BWV 1004

Dijous, 05.11.20 - 20 h

Sala de Concerts

Preus: de 20 a 48 euros